

ภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

Formative leadership of school administrator under the Bangkok primary
educational service area, Region 2

Received: 08 March 2023

Revised: 01 June 2023

Accepted: 06 June 2023

วรินทร์พร ฉัตรพลกิตต์^{1*}

Warintporn Cgatrponkit

ชนมณี ศีลานุกิจ^{2**}

Chonmanee Silanookit

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครู จำนวน 305 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.993 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) ภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ครูที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้า / ผู้บริหารสถานศึกษา / วุฒิการศึกษา / ประสบการณ์การทำงาน

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

* E-mail: 6414470077@rumail.ru.ac.th

² รองศาสตราจารย์ ดร., คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

** E-mail: silanookit.oud@gmail.com

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the level of formative leadership of school administrators under the Bangkok primary educational service area, Region 2, classified by education level, work experience, and size of school. The sample used in the research included 305 teachers. The instrument used to collect the data was a 5-rating scale questionnaire with discrimination between 0.80 and 1.00 and a reliability of 0.99. The statistics used in the data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, One-way analysis of variance, and Scheffe's comparison test. The research findings were as follows: (i) The levels of formative leadership of school administrators under the Bangkok primary educational service area, Region 2, were at a high level for both the overall and individual aspects. (ii) The overall opinion of all aspects and the opinion for each aspect among the teachers with different levels of education and work experiences and from different school sizes were found to be significantly different at the level of 0.05.

Keywords: Formative leadership / administrators / academic degrees / work experience

---

¹ Student, Master of Education Program in Educational Administration, Ramkhamhaeng University

* E-mail: 6414470077@rumail.ru.ac.th

² Associate Professor. Dr, Faculty of Education Ramkhamhaeng University

** E-mail: silanookit.oud@gmail.com

บทนำ

ด้วยการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกที่ส่งผลกระทบต่อองค์การการจัดการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำรงและคงอยู่ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำองค์กรจำเป็นต้องปฏิรูปตนเองในการตั้งรับและเปลี่ยนแปลงองค์การเพื่อไปสู่เป้าหมายของนโยบายการจัดการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด และสถานศึกษา (อมรรัตน์ เตชะนอก, 2563) จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการจัดการสถานศึกษา และด้วยความเป็นผู้นำองค์กรจำเป็นต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างเพื่อแสดงภาวะความเป็นผู้นำในทุกด้าน การเป็นผู้นำในด้านการศึกษาความมองภาพหรือสถานการณ์ให้ลึกซึ้งและกว้างขึ้น และนำข้อมูลที่ได้มาผ่านกระบวนการคิดไตร่ตรองอย่างละเอียดถี่ถ้วนในสถานการณ์ต่าง ๆ และประเด็นที่เกิดขึ้นใหม่อย่างท้าทาย ดังนั้นลักษณะผู้นำที่มีการคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ จะอยู่ในรูปแบบของผู้นำเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของผู้นำแบบ Formative Leadership ของ Ash and Persall (2000) ที่กล่าวว่า “ภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าจะเกิดขึ้นในแต่ละบทบาทตามลักษณะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากหลากหลายสถานการณ์ อีกทั้งผู้นำเชิงก้าวหน้าต้องสามารถจินตภาพเหตุการณ์ที่ควรเกิดขึ้นพร้อมกับคิดสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อก้าวนำสถานการณ์และพร้อมตั้งรับกับการเปลี่ยนแปลง” และศรีสุวรรณ เรื่องวิจัย (2562) กล่าวว่า “ภาวะผู้นำมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลกมาโดยตลอด มีการนำเอาทฤษฎีภาวะผู้นำมาใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น”

จากการสังเคราะห์บริบทการพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสาม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) พบว่ามีนักเรียนทักษะด้านการอ่านหรือการศึกษาหาความรู้ลดลง ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับรายงานผลการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2564 (2564) พบว่า ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการขาดการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีไม่ครอบคลุมคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ขาดการติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีและนำข้อมูลไปใช้ปรับปรุงหรือพัฒนาให้ต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพตามชื่อรายสถานศึกษาพบว่าสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 5 โรงเรียน ที่ขาดความพร้อมด้านกายภาพ ด้านบุคลากรและการสนับสนุนจากผู้ปกครอง กระบวนการบริหารและจัดการ และกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญไม่มีประสิทธิภาพ คุณภาพของผู้เรียนไม่บรรลุเป้าหมายตามที่สถานศึกษากำหนด

จากสภาพปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้ามีความสำคัญในการจัดการศึกษาทั้งระบบให้มีคุณภาพ เนื่องจากภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าให้ความสำคัญกับผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ นำและเป็นแบบอย่างให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดภาวะผู้นำในบทบาทหน้าที่ของตนเอง รวมเป็นพันธมิตรที่ช่วยขับเคลื่อนการจัดการศึกษาทั้งระบบไปในทิศทางไปในทิศทางเดียวกัน ส่งเสริมให้คุณภาพการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 52 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 5,854 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครู จำนวน 305 คน
2. ตัวแปรในการวิจัย ประกอบด้วย
  - 2.1 ตัวแปรอิสระ คือ สถานภาพของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร 2 ปีการศึกษา 2565 จำแนกเป็น 1) วุฒิการศึกษา จำแนกเป็นปริญญาตรีและ สูงกว่าปริญญาตรี 2) ประสบการณ์การทำงาน จำแนกเป็นน้อยกว่า 5 ปี ระหว่าง 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป 3) ขนาดของสถานศึกษา จำแนกเป็นขนาดกลาง ขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ

2.2 ตัวแปรตาม คือ ภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู จำนวน 5 ด้าน ดังนี้
1) ด้านการทำงานเป็นทีม 2) ด้านความไว้วางใจ 3) ด้านนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ 4) ด้านการสื่อสาร 5) ด้านมนุษยสัมพันธ์

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยเท่ากับ 0.80 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 30 คน ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.993

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษาผ่าน Google Form เสนอต่อผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อระดับภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยตรวจสอบค่าที่ (t-Test) แบบ Independent

5.3 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อระดับภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยทางสถิติที่ .05 จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's Post Hoc comparisons method)

ผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับภาวะผู้นำ		
	M	S	ระดับ
1. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.07	0.69	มาก
2. ด้านความไว้วางใจ	4.05	0.72	มาก
3. ด้านนวัตกรรมและการสร้างสรรค์	4.10	0.66	มาก
4. ด้านการสื่อสาร	4.05	0.72	มาก
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.06	0.76	มาก
รวม	4.07	0.66	มาก

หมายเหตุ: M-ค่าเฉลี่ย(Mean); S-ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน(Standard deviation)

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการสื่อสาร และด้านความไว้วางใจ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหาร สถานศึกษา	วุฒิการศึกษา				t	Sig.
	ปริญญาตรี (n = 154)		สูงกว่าปริญญาตรี (n = 151)			
	M	S	M	S		
1. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.14	0.65	4.00	0.72	1.842	0.067
2. ด้านความไว้วางใจ	4.12	0.65	3.97	0.77	1.943	0.053
3. ด้านนวัตกรรมและการสร้างสรรค์	4.17	0.63	4.03	0.69	1.766	0.078
4. ด้านการสื่อสาร	4.14	0.63	3.95	0.80	2.318*	0.021
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.14	0.64	3.98	0.86	1.880	0.061
รวม	4.14	0.59	3.98	0.73	2.091*	0.037

หมายเหตุ: n-ตัวอย่าง(Sample); t-ค่าสถิติ(t-Test); Sig-ค่านัยสำคัญทางสถิติ(Significant). *p < 0.05.

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสื่อสาร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา	ประสบการณ์การทำงาน			F	Sig.
	น้อยกว่า 5 ปี (n=67)	ระหว่าง 5-10ปี (n=145)	มากกว่า 10 ปีขึ้นไป (n=93)		
	M	M	M		
1. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.31	3.98	4.04	5.441*	0.005
2. ด้านความไว้วางใจ	4.32	3.96	3.98	6.462*	0.002
3. ด้านนวัตกรรมและการสร้างสรรค์	4.38	4.00	4.06	7.958*	0.000
4. ด้านการสื่อสาร	4.38	3.96	3.95	9.180*	0.000
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.32	4.01	3.96	4.933*	0.008
รวม	4.34	3.98	4.00	7.558*	0.001

หมายเหตุ: F-ค่าสถิติเอฟ(F-test). *p < 0.05.

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ขนาดของสถานศึกษา			F	Sig.
	กลาง (n=6)	ใหญ่ (n=48)	ใหญ่พิเศษ (n=251)		
	M	M	M		
1. ด้านการทำงานเป็นทีม	4.80	4.41	3.99	11.553*	0.000
2. ด้านความไว้วางใจ	4.83	4.29	3.98	7.734*	0.001
3. ด้านนวัตกรรมและการสร้างสรรค์	4.75	4.31	4.05	6.263*	0.002
4. ด้านการสื่อสาร	4.58	4.35	3.98	7.230*	0.001
5. ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.75	4.38	3.99	8.029*	0.000
รวม	4.74	4.35	4.00	9.190*	0.000

หมายเหตุ: F-ค่าสถิติเอฟ(F-test). *p < 0.05.

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านเทคนิค วิธีการและการปฏิบัติงาน มีทักษะแนวคิดการบริหารขั้นสูง มีการส่งเสริมความเป็นผู้นำให้แก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ตามความเหมาะสมกับความสามารถของแต่ละบุคคลสอดคล้องกับ Sternberg (2005) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีต้องมีวิสัยทัศน์ที่สร้างสรรค์เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร มีความสามารถในการโน้มน้าวใจบุคลากรในสถานศึกษาให้เห็นคุณค่าของตนเองและทำให้ทุกคนมีเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับอมรรรัตน์ งามบ้านผือ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด จึงนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ด้านการทำงานเป็นทีม พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการปฏิบัติร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรทางการศึกษาจนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กร ผู้บริหารพิจารณาความสามารถของครูเพื่อส่งเสริมความเป็นผู้นำในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ Dubrin (2005) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีม ประกอบด้วยกลุ่มคนซึ่งผูกพันกับเป้าหมายร่วมกัน มีการตั้งเป้าหมายกับผลการปฏิบัติงาน และมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบอย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับจุฑาธิปต์ ทัพไทย (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลสามเสน (สลากกินแบ่งรัฐบาลอุบลรัตน์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านความไว้วางใจ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการใช้หลักธรรมาภิบาล ยึดมั่นในระเบียบ ข้อบังคับทางการศึกษา รวมถึงคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณทางวิชาชีพในการบริหารจัดการสถานศึกษา สอดคล้องกับ Ash and Persall (2000) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างความเชื่อถือไว้วางใจให้กับสมาชิกในองค์กรด้วยการยึดการบริหารสากล สอดคล้องกับ เสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริโรจน์ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะ

ผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ด้านความไว้วางใจ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูสร้างสรรค์นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานและมีการเผยแพร่ นวัตกรรมสู่สาธารณชนเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้และสร้างบรรยากาศให้สถานศึกษาเป็นองค์การในการสร้างสรรค์ นวัตกรรมและเทคโนโลยี สอดคล้องกับ ธร สุนทรายุทธ (2556) กล่าวว่า การสร้างสรรค์และสร้างเป็นนวัตกรรม เป็นหัวใจสุดท้ายของภารกิจของผู้บริหารหากมีการสร้างสรรค์สร้างเป็นนวัตกรรมการบริหาร จัดการมากเท่าใด จะเป็นเครื่องบ่งบอกความสำเร็จมากขึ้นเท่านั้น และสอดคล้องกับ ภคินี ศรีสุโขทัย (2563) ได้ทำวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ด้านนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการสื่อสาร พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการเลือกช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายให้เหมาะสมกับบริบทของงานและสถานการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงใช้การสื่อสารเป็นกลวิธีในการแก้ไขปัญหาของสถานศึกษาเพื่อประโยชน์ในการทำงานและสร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ร่วมงานและบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับสถานศึกษาสอดคล้องกับ อธิศักดิ์ อุปรมัย อุปไมยอริชัย และคณะ (2563) กล่าวว่า การสื่อสารช่วยให้บุคลากรองค์การทุกระดับได้เกิดความเข้าใจตรงกัน พร้อมทั้งจะให้ความร่วมมือร่วมใจ ระดมศักยภาพที่มีอยู่ในตัวบุคคลคนนั้นให้มาช่วยในการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ขององค์การได้บรรลุผลสำเร็จได้อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับ สุกัญญา สายลวด (2564) ได้ทำวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร และพฤติกรรมความเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ด้านการสื่อสารโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมให้ผู้บริหารต้องสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างคณะครูในการทำงานร่วมกันด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงความเห็นอกเห็นใจด้วยการสร้างขวัญกำลังใจให้กับครูในรูปแบบการยกย่องชมเชย สอดคล้องกับ บุษบง อัยมาตร (2560) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือระหว่างกลุ่มบุคคลในองค์การใดองค์การหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง เพื่อดำเนินการในองค์การนั้นหรือสังคมนั้นบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ และสอดคล้องกับจิราวัฒน์ สว่างกลับ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนเครือข่ายที่ 20 สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่า

2.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับวินา สุทธิโพธิ์ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับธนาภรณ์ นิลพัทธานนท์ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มุ่งส่งเสริมความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานแก่ครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ทำงานเพื่อทราบแนวทางในการพัฒนาตนเอง ซึ่งแตกต่าง

จากครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาผู้บริหารสถานศึกษาให้โอกาสศึกษาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ซึ่งต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง จึงทำให้ครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีพร้อมที่จะก้าวหน้าด้านวิชาชีพด้วยความสามารถของตนเองเป็นหลัก 2.2 ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับจิราวัฒน์ สว่างกลับ (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนเครือข่ายที่ 20 สำนักงานเขตดอนเมือง ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูโรงเรียนเครือข่ายที่ 20 สำนักงานเขตดอนเมือง จำแนกตามประสบการณ์การทำงานโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับจิรุตญา พรหมสมปาน (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน มีระดับความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามุ่งช่วยเหลือครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี ที่ต้องพัฒนาตนเองตามแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล (Individual Development Plan) ซึ่งหลักการประเมินสมรรถนะพัฒนาบุคลากรสอดคล้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้า อันเป็นการประเมินประสิทธิภาพประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูและประกอบพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงวางแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าอย่างเป็นระบบให้กับครูที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งแตกต่างกับครูมีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปีขึ้นไป ที่มีความเชี่ยวชาญในการจัดการสถานศึกษาซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องขอความร่วมมือหรือข้อเสนอแนะในการพัฒนากระบวนการจัดการและบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

2.3 ครูที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับอัมพวัน คงสุข (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับธนาภรณ์ นิลพัทพันธ์ (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวม มากกว่า ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ยกเว้นด้านการสื่อสาร พบว่า ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการสื่อสาร มากกว่า ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ อาจเป็นเพราะ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษมีจำนวนประชากรครูมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นสาเหตุให้ผู้บริหารสถานศึกษาไม่สามารถกำกับ ติดตาม และดูแลครูและบุคลากรได้อย่างทั่วถึง ซึ่งแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเข้าถึงครูและบุคลากรได้อย่างใกล้ชิด สามารถถ่ายทอดแนวคิดความเป็นภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าให้กับครูและบุคลากรจากการมอบหมายงาน และมีการกำกับ ติดตาม เสนอแนะอย่างใกล้ชิด ส่งผลให้ครูและบุคลากรไว้วางใจ และเห็นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างในการพัฒนาตนเองและความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลวิจัยไปใช้

ผลสรุปและข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงบันดาลใจ หรือแรงจูงใจในการทำงานเป็นทีม มีการวางแผนเพื่อบริหารความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการบริหารจัดการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาเป็นองค์กรในการสร้างสรรค์นวัตกรรมและเทคโนโลยี สื่อสารด้วยวาจาที่สุภาพ สั่งการด้วยความชัดเจน และปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครู

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามสำนักงานศึกษาธิการภาค เพื่อเปรียบเทียบผลกับการศึกษาว่าแตกต่างกันหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

- จิรัตญา พรหมสมปาน. (2565). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสงขลา เขต 3. *การประชุมมหาดไทยวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13 (2020-2037)*. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- จิราวัฒน์ สว่างกลับ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนเครือข่ายที่ 20 สำนักงานเขตดอนเมือง สังกัดกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- จุฑาธิปต์ ทัพไทย. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลสามเสน (สลากกินแบ่งรัฐบาลอุปถัมภ์) เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. (การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธนาภรณ์ นิลพันธ์นันท์ (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 32. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา)*. บุรีรัมย์: บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ธร สุนทรายุทธ. (2556). *ทฤษฎีองค์การ และพฤติกรรม : หลักการ ทฤษฎีการวิจัย และการปฏิบัติทาง การศึกษา*. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- ธีรศักดิ์ อุปรมย์ อุปไมยอริชัย และสุชาติ บางวิเศษ. (2563). *การบริหารและการจัดการศึกษาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน*. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุษบง ธิยมาต. (2560). การสร้างมนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงาน. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(2): 353-365.
- ภคินี ศรีสุไชย. (2563). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร จัด การศึกษา)*. มหาสารคาม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วินา สุทธิโพธิ์. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเลย เขต 2. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา)*. นครปฐม: บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ศรสวรรค์ เรืองวิจิตร, เหม ทองชัย และดวงเนตร ธรรมกุล. (2562). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจภาวะผู้นำเชิง ก้าวหน้าของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย*, 47(4): 465-487.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. (2564) รายงานผลการสังเคราะห์ผลการ ประเมินตนเอง ของสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2564. สืบค้น 9 มกราคม 2566, จาก <https://online.pubhtml5.com/uygu/mmlj/#p=1>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ. 2566-2570*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุกัญญา สายลวด, สุวรรณมา โชติสุกานต์ และอรสา จรุงธรรม. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. *วารสาร มจร บำเพ็ญศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, 7(2): 163-176.
- เสาวนีย์ สมบูรณ์ศิริโรจน์. (2562). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ปทุมธานี: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- อมรรัตน์ งามบ้านผือ. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อมรรัตน์ เตชะนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. *Journal of Modern Learning Development*, 5(6): 364-373.
- อัมพวัน คงสุข. (2561). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11*. (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- Ash, R. C., & Persall, J. M. (2000). The Principal as Chief Learning Officer: Developing Teacher Leaders. *NASSP Bulletin*, 84(616), 15-22. doi:10.1177/019263650008461604
- Dubrin, A.J. (2005). *Fundamentals of Organizational Behavior*. (3rd ed). Canada: Thomson South-Western.
- Sternberg, R. J. (2005). Intelligence, Competence, and Expertise. In A. J. Elliot & C. S. Dweck (Eds.), *Handbook of competence and motivation* (pp. 15-30). Guilford Publications.